

7. konwersatorium
koordynatorka: Joanna Różycka-Thiriet

19 maja 2021 r.
j.rozycka@schuman.pl

Temat: Prawa człowieka, obywatela, pracownika i konsumenta w Unii Europejskiej – co mi gwarantują?

Nasi goście:

- **Piotr Maciej Kaczyński**, ekspert Centrum Stosunków Międzynarodowych i Team Europe
- **Piotr Wolski**, Parlament Europejski

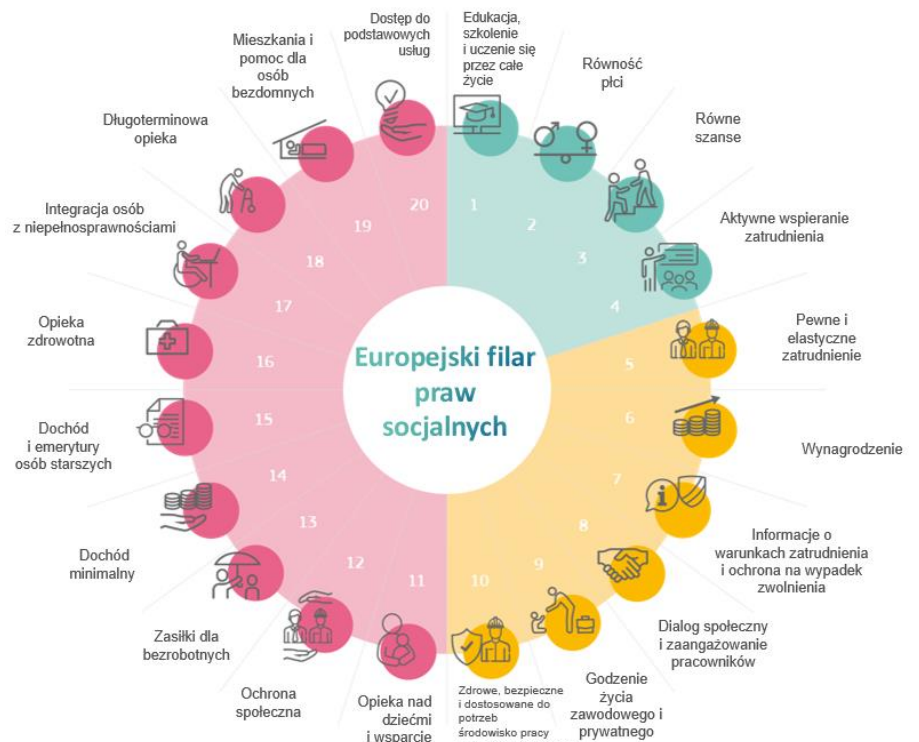
SŁOWNICZEK PRZETRWANIA

Obywatelstwo Unii Europejskiej – pojawia się w traktacie z Maastricht, który utworzył Unię Europejską (wszedł w życie w 1993 roku). Obecnie stosowne przepisy znajdują się w Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz w Karcie Praw Podstawowych. Obywatel Unii jest każdy posiadacz obywatelstwa jednego z państw członkowskich. Wiążą się z nim m.in. następujące prawa: możliwość przemieszczania się po UE i przebywania w innym państwie członkowskim; czynne i bierne prawo wyborcze w wyborach lokalnych i w wyborach do Parlamentu Europejskiego, nawet jeśli się mieszka w innym kraju członkowskim; prawo do złożenia petycji do Parlamentu Europejskiego w związku ze sprawą dotyczącą nas lub interesu publicznego (przedmiot petycji musi wchodzić w zakres kompetencji UE); prawo złożenia skargi do Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich na niewłaściwe administrowanie w instytucjach Unii; gdy jesteśmy na terytorium państwa trzeciego, prawo do korzystania z opieki dyplomatycznej i konsularnej innych państw członkowskich, jeśli nie ma tam placówki naszego własnego kraju; prawo do zwracania się do instytucji Unii w swoim własnym języku (języku urzędowym UE) i do uzyskania odpowiedzi w tym języku; prawo do przedstawienia obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej.

Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej – stała się prawnie wiążąca w 2009 (wraz z wejściem w życie Traktatu Lizbońskiego), ale przyjęta została w roku 2000 (powstała w wyjątkowo otwartym i przejrzystym, jak na Unię, procesie – pracował nad nią Konwent złożony z przedstawicieli rządów, parlamentów krajów, Parlamentu Europejskiego i Komisji Europejskiej). Choć państwa członkowskie są stronami Europejskiej Konwencji Praw Człowieka z 1950 roku i podlegają jurysdykcji Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, to sama Unia nie była (i nadal nie jest) stroną tej Konwencji i nie posiadała swojego wewnętrznego mechanizmu kontroli ochrony podstawowych, zapewnianego przez jej własny Trybunał. A przecież Unia stanowi prawo w wielu dziedzinach życia. Stąd też potrzeba wypracowania unijnego katalogu praw, którego postanowienia *mają zastosowanie do instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii (...) oraz do Państw Członkowskich wyłącznie w zakresie, w jakim stosują one prawo Unii* (art. 51 Karty). Karta zawiera prawa pogrupowane w następujące rozdziały: godność, wolności, równość, solidarność, prawa obywatelskie, wymiar sprawiedliwości. Podczas tworzenia Traktatu Lizbońskiego Polska przyłączyła się do tzw. **protokołu brytyjskiego**, który ogranicza stosowanie Karty w naszym kraju, w szczególności Tytułu IV (zawierającego prawa socjalne).

Europejski filar praw socjalnych - proklamowany przez Parlament Europejski, Radę i Komisję w 2017 roku z inicjatywy poprzedniego przewodniczącego Komisji Jeana-Claude'a Junckera. Jak czytamy w preambule dokumentu proklamującego, filar *ma służyć jako przewodnik ku osiągnięciu pozytywnych wyników w zakresie zatrudnienia i sytuacji społecznej*

w odpowiedzi na obecne i przyszłe wyzwania, które to wyniki mają bezpośrednio na celu spełnienie podstawowych potrzeb obywateli, oraz ku zapewnieniu lepszego przyjmowania i wprowadzania w życie praw socjalnych. Filar nie poszerza dotychczasowych kompetencji Unii oraz nie stoi na przeszkodzie, by państwa posiadały bardziej wyśrubowane standardy socjalne. Prawa, jakie mają przysługiwać Europejczykom pogrupowano w 3 obszary: równość szans i dostęp do zatrudnienia, uczciwe warunki pracy, ochrona socjalna i włączenie społeczne. W Planie działania na rzecz europejskiego filaru praw socjalnych Komisja postawiła sobie szereg celów do 2030 roku: co najmniej 78% populacji w wieku 20-64 lata powinno posiadać zatrudnienie (dlatego trzeba dążyć do zmniejszenia różnicy w zatrudnieniu kobiet i mężczyzn, rozszerzyć ofertę wczesnej edukacji i opieki nad dziećmi, zmniejszyć liczbę młodych ludzi w wieku 15-29 lat, którzy się nie kształcą); co najmniej 60% wszystkich dorosłych powinno co roku się szkolić; trzeba ograniczyć liczbę osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym o co najmniej 15 mln.

Źródło: <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=23902&langId=pl>

DOBRE POWIEDZIANE – FRAZA DNIA

(...) Obecnie 9 na 10 europejskich obywateli zna pojęcie „obywatela Unii Europejskiej”, co stanowi najwyższy wynik w historii. Ponadto frekwencja w ostatnich wyborach europejskich była najwyższa od dwóch dekad, głównie za sprawą młodych wyborców i osób głoszących po raz pierwszy. Nastąpiło dalsze zmniejszenie różnicy między płciami w głosowaniu i w składzie Parlamentu Europejskiego. Poparcie dla swobody przemieszczania się jest najwyższe od 12 lat. Od czasu ostatniego sprawozdania na temat obywatelstwa [w 2017 roku] Europa była świadkiem powstania silnych ruchów społecznych zajmujących się takimi kwestiami jak zmiana klimatu, gospodarka i podatki, rasizm i równość. Ruchy te często łączyły protesty uliczne z aktywizmem internetowym, z powodzeniem pokonując granice geograficzne i językowe w celu stworzenia ogólnoeuropejskiej, a nawet globalnej synergii. (...) Kryzys COVID-19 pokazuje, jak bardzo Europejczycy uzależnili się od swobodnego przemieszczania się i jak bardzo są od niej zależni z powodów ekonomicznych i osobistych. W pierwszej połowie 2020 r. tysiące Europejczyków utknęło za granicą z powodu ograniczeń w podróżowaniu nałożonych w związku z wybuchem epidemii COVID-19, co doprowadziło do bezprecedensowych, skoordynowanych wysiłków UE i jej państw członkowskich, dzięki którym ponad 600 000 obywateli bezpiecznie wróciło do domu. (...) Podczas pandemii, a także podczas wyborów europejskich i później, Europejczycy byli celem dezinformacji w Internecie, co zagrażało podstawowemu wymogowi ich demokratycznego uczestnictwa w życiu publicznym i dokonywania świadomych wyborów. (...) na życie obywateli UE nadal wpływa wiele codziennych, praktycznych obciążeń administracyjnych i prawnych. Obejmują one zarówno skomplikowane procedury rejestracji do głosowania dla mobilnych obywateli UE, jak i niewystarczające możliwości cyfrowe w zakresie procedur administracyjnych i systemów podatkowych dla pracowników przygranicznych. (...)

- fragment Sprawozdania na temat obywatelstwa UE 2020, które zgodnie z TUE Komisja Europejska musi składać co 3 lata.